

Regionalny Plan Adaptacji dla województwa śląskiego.

Czym jest ten dokument?

Prace nad Regionalnym Planem Adaptacji do zmian klimatu dla województwa śląskiego trwają. Samorządy posiadają narzędzia do kształtowania polityki rozwoju w warunkach zmian klimatu. Wiele samorządów przygotowało swoje plany adaptacji do zmian klimatu – dokumenty, w których określone są skutki zmian klimatu dla danego obszaru, oceniane jest ryzyko klimatyczne związane z przyszłymi zmianami klimatu i definiowane są działania adaptacyjne, które mają pomóc samorządom i mieszkańcom przystosować się do nadchodzących zmian. Takie plany uchwaliło wiele miast Górnośląsko-Zagłębiowskiej Metropolii, dzięki udziałowi w projekcie „Opracowanie planów adaptacji w miastach powyżej 100 tys. mieszkańców”, realizowanym w latach 2019-2021 [1]. O ile Miejskie Plany Adaptacji nie są w Polsce niczym nowym, tak dokument strategiczny na poziomie województwa to nowość w naszym kraju i może stanowić wzór dla innych regionów.

Antropogeniczne czynniki przyczyniające się do zmian klimatu są głównym powodem obecnej sytuacji, w której obserwujemy globalne ocieplenie, zmiany w strukturze opadów, topnienie lodowców i polarnych lodów oraz zwiększone częstotliwość i intensywność ekstremalnych zjawisk pogodowych. Również w Polsce. Zjawiska te obejmują m.in. powodzie, susze, fale upałów, ekstremalne opady deszczu oraz inne skrajne warunki pogodowe, jak np. trąby powietrzne.

Polityka rozwoju regionu w kontekście adaptacji do zmian klimatu jest niezwykle istotna z kilku powiązanych ze sobą powodów.

Zmiany klimatu związane są z wieloaspektowymi i lokalnymi skutkami, które różnią się w zależności od położenia, ekosystemów i społeczności danego regionu. Polityka rozwoju regionu pozwala na opracowanie i wdrożenie dostosowanych do lokalnych warunków strategii i planów adaptacyjnych, uwzględniających specyficzne zagrożenia klimatyczne i zasoby dostępne na danym obszarze.

Dodatkowo skutki zmian klimatu mogą wpływać na różne sektory gospodarki regionalnej, takie jak rolnictwo, turystyka, energetyka czy infrastruktura. Polityka rozwoju może wspierać sektorowe działania adaptacyjne, na przykład rozwój odmian roślin odpornych na suszę, dostosowanie infrastruktury do ekstremalnych warunków pogodowych czy promowanie zrównoważonych praktyk gospodarowania zasobami naturalnymi.

- Polityka rozwoju regionu może pomagać w koordynacji działań między różnymi grupami odbiorców, włączając lokalne władze, sektor prywatny, społeczność naukową i organizacje pozarządowe. Współpraca i partnerstwo są kluczowe dla skutecznej adaptacji do zmian klimatu, ponieważ wymaga ona wspólnego podejścia, wymiany wiedzy i doświadczeń oraz mobilizacji zasobów. Z tego powodu opracowując Regionalny Plan Adaptacji dla województwa śląskiego, zależy nam, aby został on wypracowany w sposób partycypacyjny. W pracach nad planem przewidzieliśmy szereg spotkań i warsztatów dla interesariuszy – komentuje dr Agnieszka Kuśmierz z IOŚ-PIB, kierująca procesem opracowania RPA dla województwa śląskiego.

Odpowiednio zaplanowana polityka rozwoju może przyczynić się do zwiększenia odporności społeczności regionalnych na skutki zmian klimatu, poprawiając zdolność do radzenia sobie z ekstremalnymi zjawiskami pogodowymi, redukując ryzyko strat i szkód oraz wspierając odbudowę po katastrofach.

Warto też zwrócić uwagę, że polityka rozwoju regionu może być mechanizmem sprzyjającym włączeniu kwestii zmian klimatu do procesów planowania przestrzennego, inwestycji i zarządzania zasobami naturalnymi.

Integracja aspektów klimatycznych w strategii rozwoju może przynieść korzyści długoterminowe, zarówno dla środowiska, jak i dla stabilności społeczno-gospodarczej regionu.

RPA dla województwa śląskiego – co będzie zawierać?

Plan na poziomie regionalnym posiada Kraj Morawsko-Śląskiego. Dokument ten nosi tytuł „Strategia adaptacyjna do zmian klimatu dla Kraju Morawsko-Śląskiego” [2] i powstał w ramach projektu zintegrowanego LIFE-IP COALA pn. „IP LIFE dla Adaptacji Terenów Pogórnich”. Województwo Śląskie jest jednym z partnerów w tym projekcie i to właśnie w związku z jego realizacją opracowuje Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu dla województwa śląskiego.

W ramach prac nad RPA Region Śląski uzyska diagnozę województwa w kontekście zmian klimatu. Jest ona prowadzona na podstawie danych, informacji i wiedzy naukowej, którą dysponują eksperci z IOS-PIB. Ważnym elementem będącym jej częścią będzie ryzyko klimatyczne, które analizowane w perspektywie 2050 roku pozwoli ocenić, które powiaty województwa śląskiego są podatne na poszczególne zagrożenia klimatyczne. Na tej bazie powstaną odpowiednie mapy ryzyka.

Prace nad planem obejmą także rozpoznanie zasobów, które ma województwo, a które mogą być wykorzystane do lepszego przystosowania się do zmian klimatu. W tym aspekcie szczególnie ważne są zasoby przyrodnicze województwa. Z jednej strony ekosystemy podlegają negatywnemu wpływowi zjawisk klimatycznych, z drugiej jednak stanowią najważniejszy zasób w przeciwdziałaniu ich skutkom. Błękitno-zielona infrastruktura – jej funkcje, rola w adaptacji do zmian klimatu oraz kształtowanie i zarządzanie nią – stanowiąc będą główną oś działań adaptacyjnych w RPA.

W RPA określone także zostanie, jakie działania adaptacyjne powinny być podejmowane przez samorząd województwa oraz które z nich powinny mieć najwyższy priorytet. Działania te wypracowane będą wspólnie z samorządami powiatowymi, gminnymi i stroną społeczną podczas warsztatów prowadzonych w czterech subregionach województwa śląskiego.

Najważniejszym, centralnym punktem RPA pozostaje bezpieczeństwo i jakość życia mieszkańców regionu w warunkach zmieniającego się klimatu. W procesie opracowania RPA, którego warunkiem jest współpraca ekspertów, władz samorządowych i mieszkańców, rozważane są różne działania adaptacyjne, które pomogą regionom rozwijać się w obliczu wyzwań, jakie niosą zmiany klimatu. Pozwoli to na zaplanowanie długofalowych celów i działań, które będą służyły spójności polityki rozwoju województwa oraz pomogą efektywnie wydatkować środki finansowe.

Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy na zlecenie Urzędu Marszałkowskiego Województwa Śląskiego opracowuje Regionalny Plan Adaptacji do zmian klimatu, w którym przeprowadzona będzie diagnoza dot. skutków zmian klimatu dla Województwa. Jest to pierwsze opracowanie tego typu na poziomie regionalnym w Polsce. W Planie tym znajdują się działania, które pomogą miastom i gminom naszego województwa w radzeniu sobie ze skutkami zmian klimatu. Zgodnie z założeniami, gotowy dokument ma zostać opracowany do września 2025 r.

W ramach opracowania Regionalnego Planu Adaptacji do zmian klimatu Urząd Marszałkowski Województwa Śląskiego uruchomi proces szerokiej partycypacji społecznej, który będzie miał na celu włączenie jak największej liczby interesariuszy, instytucji oraz grup społecznych. Działania te będą realizowane między innymi poprzez warsztaty oraz spotkania prowadzone w formie stacjonarnej we wszystkich czterech subregionach województwa, a także m.in. spotkania on-line czy ankietyzację.

Aby dowiedzieć się więcej o Regionalnym Planie Adaptacji, zachęcamy do śledzenia strony powietrze.slaskie.pl, gdzie będą publikowane wyniki kolejnych prac nad dokumentem.

[1] <https://www.gov.pl/web/klimat/mpa-44>

[2] <https://www.lifecoala.cz/>

Dodana: 25 sierpnia 2025 12:56